

Kar je bilo, nikdar ne mine, samo obliko menja ...

Prispevek k zgodovini trga Ribnica (8.del)

V naslednjih prispevkih bom predstavila nekaj obrti in obrtnike z imeni in priimki. Tokrat bomo spoznali ribniške mesarje.

Mesarstvo

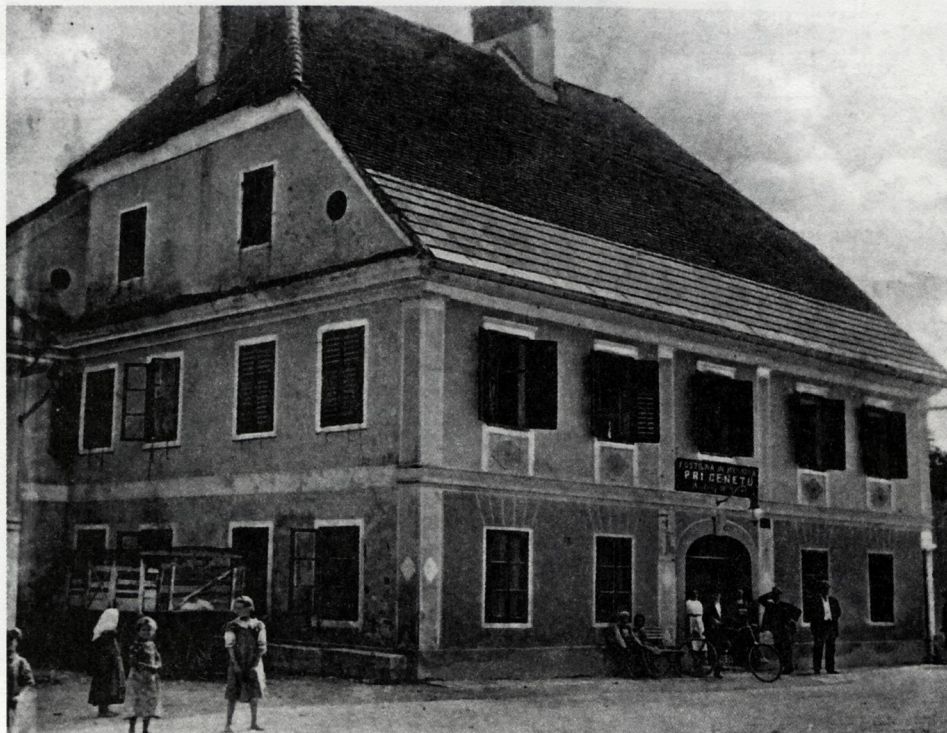
V Ribnici so pred drugo svetovno vojno delovali štirje mesarji. Ker jim dohodki, ki jih je prinašala mesarska obrt, niso zadoščali, so se ukvarjali tudi z gostinstvom, razen Franca Lovšina, za katerega nimam podatka, ker je imel prostor pri Činklu le v najemu. Včasih, ko ni bilo hladilnikov, so meso hranili v ledenicah z naravnim ledom. Klavno živino so vzgajali sami, kupovali od okoliških kmetov ali pa na živinskih sejmih. Meso je predeloval mesarski mojster s pomočniki in vajenci. Določene družine so kupovale pri enem mesarju, h kateremu so praviloma zahajali že njihovi starši. Za stalne stranke so se seveda lastniki mesarij še posebej potrudili. Vsi mesarji v Ribnici, razen že omenjenega najemnika Franca Lovšina, so to obrt podedovali.

Pri Cenetu je bila ta obrt zagotovo neprekinjeno od začetka 19. stoletja in pri Bregarju zagotovo od sredine 19. stoletja. Pri Slavinu (hiš. št. 69) in Činklu (hiš. št. 48) se je obrt prenesla, ko sta se tja priselila Podbojeva (Cenetova) sinova. Pri Šteklčku (hiš. št. 26) je bila tudi mesarija. Od kdaj, nisem našla podatka. Mogoče je razvoj njegove obrti povezan z obrtjo trgovine z zaklanimi prašiči, za katero je Anton Lovšin (hiš. št. 26) leta 1870 že plačeval davek.

Pri mesarskih opravilih je bilo veliko krvi in umazanih oblačil, ki so jih po navadi oprale perice, pogostokrat dnarice, ki so prišle na določen dan, vzele umazana mesarska oblačila in krvave krpe in rjuhe ter šle prat. To je bil zanje pogostokrat dodatni vir zaslužka, če ne edini. Če niso prale perice, so to delo opravile domače dekle.

Franč Vesel mi je pomagal obuditi spomin na takratne mesarje: »Anton Lovšin – p. d. Šteklček – je delal samo te navadne debele klobase, dokler ni k njemu prišel mesarski pomočnik iz Ljubljane, doma iz avstrijske Koroške, Franc Mrak. Šele on je popestril izbiro mesnih izdelkov. Te so nekaj časa razstavljali tudi v izložbi, seveda pozimi. Ko smo šli ob nedeljah po maši k njemu po meso za juho ali pečenko, je vedno na vago vrgel še malo jeter, nam otrokom pa odrezal košček navadne salame.« Spodaj so naštet vsi mesarji, ki sem jih našla v popisih od sredine 19. stoletja naprej, v oklepajih so takratne hišne številke, naziv, pod katerim sem dobila ta podatek in letnico zapisa, ki ne pomeni nujno, da se pred tem ta dejavnost v hiši ni izvajala, saj so lahko podatki tudi izgubljeni. Zato nam je to lahko kot orientacija.

- Josef Lauridon (3) Fleischer...1855...1878
- Johan Bregar (93) Fleischer ...1861
- Franz Podboj (48) Fleischer 1877
- Johan Podboj (25) ... Metzger ...1860
- Janez Bregar (93) obrtno dovoljenje od 1900
- Ivan Podboj (25) obrtno dovoljenje od 1921
- Josef Podboj (69) obrtno dovoljenje od 1891
- Slavko Podboj (69) obrtno dovoljenje od 1930
- Anton Lovšin (27) obrtno dovoljenje od 1931
- Franc Lovšin (48) obrtno dovoljenje od 1921

CENETOVA HIŠA - NAD GLAVNIMI VRATI PREBEREMO OBRTI, KI SO JIH OPAVLJALI, IN IME TAKRATNEGA GOSPODARJA »GOSTILNA IN MESNICA PRI CENETU ANDREJ PODBOJ«. MESNICO JE IMEL PODBOJ - CENE NASPROTI GOSTILNE (HIŠ. ŠT. 12). KER JE BIL PRI MESARJIH VEDNO VELIKO ODPADKOV, SO PO NAVADI NABAVILI TUDI KAKŠNEGA VELIKEGA PSA, DA JE TO LAHKO VSAJ DELOMA POSPRAVIL. FRANČ VESEL SE SPOMINJA, DA SO PRI PODBOJEVIH NABAVILI DVA BERNARDINCA, TARZANA IN HASANA. (FOTOGRAFIJA: ARHIV MUZEJA MIKLOVA HIŠA)

Za pomoč prilagam obrazložitev hišnih števil: hišna številka 3 je bila na mestu poleg Miklove hiše, kasneje je bila tu Skubičeva hranilnica, trgovina ter dvorana. V obdobju srede 19. stoletja pa je v njej živel Josef Lauridon, ki je imel na tem naslovu registrirano še obrt mizarstva ter gostilno. Hišno število 93 je nosila Bregarjeva hiša, ki je danes žal podrti. Hiša se je nahajala nasproti Miklove hiše. Hišna številka 25 so bili Podbojevi – Cenetovi, hiš. št. 27 Šteklčkovi, to je hiša, kjer je bila v začetku 19. stoletja šola, danes pa je na tem mestu cvetličarna Špela. V drugi polovici 19. stoletja se hiši št. 26 in 27 združita v rokah enega lastnika in se od takrat naprej za obe uporablja domače ime Šteklčkova hiša. Na hiš. št. 69 so prej živeli Pildarji – Janez Pelc, od 90-ih let 19. stoletja naprej pa Podbojevi. Po zadnjem, Slavku Podboju, je tej mesarji pripadlo domače ime pri Slavinu. Po njem še danes nosi ime stavba, ki se nahaja nasproti današnje policije, deloma obnovljena, vendar prazna. Hiš. št. 48 pri Činklu, po Ludviku Tschinklu (Činklu), ki se je priženil v to hišo. Ker se on sam ni ukvarjal z mesarstvom tako kot njegov tast Franc Podboj, je oddajal mesnico v najem. Njegov najemnik Franc Lovšin je bil doma iz Gorenje vasi, po domače Kaprolav. Pred Podbojevimi na tem naslovu najdemo Češniške, ki so bili usnarji. (Se nadaljuje prihodnjič.)

Tekst pripravila MARINA GRADIŠNIK, kustosinja ribniškega muzeja

- 1 V enem od zapisov se kot letnica obrtnega dovoljenja navaja leto 1902. Mogoče je to leto povezano z Bregarjevo podružnico v Dolenji vasi, ki se v obrtnem dovoljenju iz leta 1902 izrecno navaja.
- 2 Pri zapisu obrtnega dovoljenja Ivana Podboja se navaja tudi podružnica v Dolenji vasi.
- 3 Kakšno posestvo je prevzel Josef Podboj, nam priča ohranjen oglas iz časopisa Dolenjske novice, ki vabi na prostovoljno javno dražbo posesti hiš. št. 69 Ribnica. Oglas je zanimiv tudi zato, ker našteva vsa poslopja, ki pripadajo k temu posestvu in tako lahko dobimo res celovit vpogled: »Prostovoljna javna dražba. Janez Pelc, po domače Pildar, prodal bode svojo posestvo v Ribnici hiš. št. 69, obstoječe iz zidane z opeko krite hiše z enim nadstropjem, zidane z opeko krite ledenice, in zidanega hleva, kašče, skednja, velicega novega kozolca in drugih gospodarskih poslopij. Hiša leži v trgu Ribniškem tik c. kr. Okrajnega sodišča, ima velik lep vrt s kegljiščem, dve kleti za kislino in eno veliko vinsko klet najbolj pripravna za gostilno. – Pritlično ima tri velike sobe veliko kuhinjo in shrambo. Gornje nadstropje ni dozidano. S poslopjem in vrtom prodale se bodo tudi štiri njive. Prostovoljna javna dražba tega posestva bode v Ribnici dne 25. Aprila t. l. ob 9 uri zjutraj. ...« (Dolenjske novice, 15. aprila 1889)

**NASLEDNJA
ŠTEVILKA REŠETA
IZIDE 29.
SEPTEMBRA.
GRADIVO ODDAJTE
DO 15. SEPTEMBRA.**